

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
 Біологічний факультет
 Кафедра фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти
Силабус курсу
«Цивільний захист та охорона праці в галузі»
Спеціальність: Філософія

Обсяг:	3 кредити ЄКТС / 90 годин Лекцій (14/4 год.) та практичні заняття (16/6 год.), організація самостійної роботи студентів (60/80 год.). Години вказано відповідно до очної (денної) форми навчання та заочної форма навчання.
Семестр, Рік	Згідно з навчальним планом
Дні, Час, Місце:	За розкладом
Викладач	Поліщук Любов Миронівна, старший викладач Гвоздій Світлана Петрівна, д.пед.н., професор, Пєнов Вадим Васильович, к.пед.н., доц. Рижко Ірина Леонідівна, к.біо.н., доц.
Контактний тел.	+38-0482-631381
E-mail:	medicinabjd2@onu.edu.ua polyschuk_lm@onu.edu.ua
Робоче місце	Шампанський провулок 2а, кафедра фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти.
Консультації	Очні консультації: за розкладом. Онлайн- консультації: На платформі Zoom за розкладом. запрошення надсилається в групу Viber, WatsApp.

КОМУНІКАЦІЯ

Спілкування в аудиторії за розкладом, на території кафедри фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти. У позааудиторний час: усі поточні питання обговорюються в робочих чатах, Google Classroom або електронною поштою.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Цивільний захист та охорона праці в галузі» спрямована на формування знань та вмінь складати і у подальшому використовувати алгоритми поведінки під час аварій, пожеж, військових дій і стихійних лих, небезпек різного походження (у т.ч. біологічного, хімічного, радіоактивного, терористичного тощо) своєчасно надавати допомогу постраждалим до прибуття кваліфікованої медичної допомоги. Курс дозволить майбутнім фахівцям визначати і дотримуватись вимог безпеки праці власних та своїх підлеглих, дасть можливість здобути компетентності у питаннях захисту працівників, значно покращити знання студентів щодо законодавчих та нормативно-правових актів про охорону праці, системи управління охороною праці; оцінки ризиків настання нещасних випадків у відповідній галузі, соціальні гарантії, пенсійне забезпечення тощо.

Особливий акцент викладачами кафедри робиться на питання охорони праці з точки зору соціально-економічного добробуту; особливостей охорони праці та захисту працівників гуманітарної галузі; значний час приділяється питанням надання першої долікарської допомоги у надзвичайних ситуаціях.

Предмет вивчення дисципліни є система правових, соціально-економічних,

організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності у конкретних умовах галузевих процесів трудової діяльності.

Пререквізити курсу (Prerequisite):

Дисципліни, що випереджають вивчення даної дисципліни, є «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці».

Мета курсу:

Мета навчальної дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі» як освітнього компоненту циклу загальної підготовки є формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту (ЦЗ), з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу. Формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі.

Завдання дисципліни: засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на недопущення НС, захисту населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Основні завдання у сфері охорони праці: забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб за колективну та власну безпеку.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формуванні елементів наступних **компетентностей:** (у здобувачів, які навчаються за ОПП Філософія):

а) Загальних (ЗК):

- ЗК 03. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

б) Спеціальні (фахові) компоненти (СК):

- СК11. Здатність професійно проводити філософсько-антропологічну експертизу проектів в галузі культурної та гуманітарної політики України.

в) Програмні результати навчання (ПР):

- ПРН 04. Пропонувати та обґрунтовувати нові підходи до розв'язання задач і проблем.

- ПРН 016. Ефективно здійснювати аналітичне обґрунтування та інформаційно-організаційний супровід професійної діяльності.

- ПРН 018. Професійно проводити філософсько-антропологічну експертизу проектів в галузі культурної та гуманітарної політики України.

Очікувані результати

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- характеристику осередків ураження, які виникають у надзвичайних умовах мирного і воєнного часу;

- способи і засоби захисту населення від вражаючих факторів, аварій, катастроф, наслідків стихійних лих і невизначених умов пандемій та біологічних небезпек (зокрема Covid - 19);

- порядок дій сил ЦЗ і населення в умовах надзвичайних обставин;

- методику прогнозування можливої радіаційної, хімічної, біологічної (бактеріологічної, вірусологічної) обстановки;

- основи організації і здійснення заходів щодо надання допомоги потерпілим і життєзабезпечення населення при виникненні НС;

- законодавство про охорону праці за фахом;
 - загальні закони та підзаконні нормативні акти;
 - права, обов'язки та відповідальність працівника і керівника підприємства або закладу невинуваченої сфери;
 - державні нормативні акти про охорону праці (НПАОП), міжгалузеві та галузеві.
- Систему стандартів праці – державні стандарти України (ДСТУ). Міждержавні стандарти безпеки праці та міждержавні, міжгалузеві та галузеві нормативні акти.

Вміти:

- практично здійснювати заходи захисту населення від наслідків аварій, катастроф, наслідків стихійних лих і сучасної зброї масового ураження;
 - оцінювати радіаційну, хімічну, біологічну обстановку;
 - керувати підготовкою формувань і проведенням рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єкті господарчої діяльності відповідно до майбутньої спеціальності;
 - використовувати знання законів про охорону праці при організації безпечної та здорової роботи, навчально-виховного процесу згідно свого фахового спрямування;
 - користуватися гарантіями прав громадян на охорону праці: встановлення робочого часу і часу відпочинку, охорони праці жінок і молоді, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці, відшкодування шкоди потерпілим;
 - організувати навчання з питань охорони праці та цивільного захисту, проводити інструктажі;
- організувати розслідування нещасного випадку на робочому місці та атестацію робочих місць за умовами праці.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (14/4 год.) та практичних занять (16/6 год.), організації самостійної роботи студентів (60/80 год.) Години вказано відповідно для очної (денної) форми навчання та заочної форма навчання.

Методи навчання

Під час проведення лекційних занять будуть застосовуватись наступні методи навчання:

Словесні: лекції (традиційні, проблемні, лекції-візуалізації) із використанням мультимедійних технологій, пояснення, розповідь, бесіда, обговорення проблемних ситуацій, мозковий штурм, аналіз відео- і фотоматеріалів, обмін думками, захист доповідей.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація. Під час проведення практичних занять будуть застосовуватись такі методи навчання: практичні вправи; відпрацювання практичних навичок надання першої долікарської допомоги; розв'язання ситуаційних задач; виконання практичних робіт.

Перелік тем дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі»

Змістовий модуль 1. Цивільний захист

Тема 1. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку НС. Роль і місце захисту населення відповідно до Кодексу цивільного захисту України (01.07.2013 року). Надзвичайні ситуації (НС) мирного і воєнного часів та їх вплив на життєдіяльність людей.

Тема 2. Прогнозування, оцінка обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного та біологічного зараження. Медико-тактична характеристика аварій на радіаційно-небезпечних об'єктах.

Тема 3. Загальні принципи захисту населення при НС та катастрофах. Захисні споруди ЦЗ. Засоби індивідуального захисту населення. Надзвичайні ситуації воєнного часу. Особливості поведінки та захисту.

Тема 4. Концепція організації надання медичної допомоги населенню за умов НС. Основи організації проведення заходів щодо надання допомоги потерпілим та життєзабезпечення населення в НС, Функції у сфері цивільного захисту. Психологічна допомога населенню, яке постраждало внаслідок НС

Змістовий модуль 2. Охорона праці в галузі

Тема 5. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці. Навчання фахівців з охорони праці.

Тема 6. Міжнародні норми в галузі охорони праці. Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

Тема 7. Система управління охороною праці в організації. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Забезпечення функціонування та побудова СУОП в організації. Положення про СУОП, структура та зміст його розділів.

Тема 8. Спеціальні розділи охорони праці в галузі знань «Філософії».

Тема 9. Атестація робочих місць за умовами праці. Навчання з питань охорони праці в установах гуманітарної галузі та організаціях невиробничої сфери. Пільги і компенсації. Порядок обчислення заробітної плати при різних умовах праці.

Тема 10. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків. Травми виробничого та невиробничого характеру. Форми, порядок їх складання, кількість, термін зберігання.

Тема 11. Основні заходи пожежної профілактики. Пожежна сигналізація і зв'язок. Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі.

Тема 12. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві. Пенсійне законодавство. Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування. Єдиний соціальний внесок.

14. Рекомендована література

1. Основна література

1. Гвоздій С.П. Вивчення ефективності навчання студентів основ безпеки та здоров'я на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Монографія. // Гвоздій С.П., Пенів В.В., Баштан С.О., Поліщук Л.М. та ін.; за заг. ред. Гвоздій С.П. Одеса: Одеський національний університет, 2021. 345 с.

2. Губачов, Олександр Ілліч. Безпека життєдіяльності та цивільний захист [Текст]: навч. посіб. / О. І. Губачов [та ін.]; Кременчуц. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського, Навч.-наук. ін-т мех. інженерії, трансп. та природнич. наук. Кременчук: НОВАБУК, 2022. 269 с.

3. Кобилянський, Олександр Володимирович. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Текст]: лаб. практикум / О. В. Кобилянський, С. В. Дембіцька; Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця: ВНТУ, 2017. 129 с.

4. Ковжого С. О, Тузіков С. А, Карманний Є. В. Зенін А. П. Цивільний захист та Охорона праці в галузі [Текст]: навч. посіб. – Харків: «Право» 2018. – 192 с.

5. Лазуткін, М. І. Термінологічний словник. Охорона праці. Цивільний захист [Текст] - Terminological dictionary. Occupational safety and health. Civil protection and life safety / М. І. Лазуткін, Г. І. Слинько, М. О. Журавель; Запоріж. нац. техн. ун-т. 2-ге вид., допов. Запоріжжя: ЗНТУ, 2019. 153 с.

6. Левчук, Катерина Олександрівна. Цивільний захист [Текст]: навч. посіб. Для студентів ВНЗ / К. О. Левчук, Р. Я. Романюк, А. О. Толок; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т (ДДТУ). Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2016. 324 с.

7. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Текст]: навч. посіб. / [В. М. Курепін та ін.]; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. Миколаїв: МНАУ, 2020. 275 с.

8. Плис, Михайло Михайлович. Безпека життєдіяльності та цивільний захист. Наочні матеріали [Текст]: навч. посіб. / Плис М. М., Плис М. М. [мол.]; [за ред. О. А. Півова, д-ра техн. наук, проф.]; ДВНЗ "Укр. держ. хім.-технол. ун-т". Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2017. 71 с.

2. Методична література

1. Робоча програма

2. Силабус.

3. Тексти лекцій та презентації

Методичні рекомендації та наукові публікації викладачів кафедри розміщено в електронному репозиторії Наукової бібліотеки ОНУ.

4. Бурденюк Р. В. Медицина катастроф та медико-санітарна підготовка: Практикум для студентів природничих спеціальностей денної та заочної форм навчання» / Бурденюк Р. В., Гвоздій С.П. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 104 с.

5. Баштан С.О. Основи медичних знань: Практикум для студентів педагогічних спеціальностей данної та заочної форм навчання / С.О. Баштан, С.П. Гвоздій, В.В. Пенів. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2019. 88с.

6. Гвоздій С. П. Домедична допомога у надзвичайних ситуаціях: поранення, переломи, вивихи: Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з дисциплін «Медико-санітарна підготовка», «Основи медичних знань», «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», «Цивільний захист» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / С. П. Гвоздій, Л. М. Поліщук. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 48 с.

7. Гвоздій С. П. Збірник ситуаційних завдань з охорони праці: Практикум для студентів гуманітарних і природничих спеціальностей закладів вищої освіти України / С. П. Гвоздій, Г. І. Стенпковська. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 180 с.

8. Поліщук Л.М. Принципи поведінки під час аварій на різних видах транспорту // Теоретичні та практичні підходи до безпечної життєдіяльності: Методичні рекомендації. Електронний збірник / За загальною редакцією С.П. Гвоздій; колектив авторів. – Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2016. – С.228 - 238. Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/29612>

9. Організація життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях. Психологічна допомога [Електронний ресурс]: електрон. методичні рекомендації до практ. занять та самост. роботи з дисциплін «Цивільний захист», «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» студентам усіх спеціальностей та форм навчання / уклад.: Л. М. Поліщук, С. П. Гвоздій, О. В. Устянська, В. В. Пенів, І. Л. Рижко. Одеса: Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2025. 72 с. 0,19 МБ.

10. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Частина 2. Психофізіологічні вимоги до умов праці: [Електронний ресурс] електронні методичні вказівки для проведення практичних занять з курсу «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» / О. В. Устянська, С. П. Гвоздій, Л. М. Поліщук, І. Л. Рижко, В. В. Пенів. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2025. 72 с. 0,56 МБ.

Оцінювання

Навчальна дисципліна «Цивільний захист та охорона праці в галузі» незалежно від загальної кількості годин та кількості модулів, оцінюється за 100 – бальною шкалою.

Підсумковий контроль – залік.

Форма підсумкового контролю – залік. Загальна підсумкова оцінка (сума балів) складається з оцінки за поточний і періодичний контроль, індивідуальне самостійне завдання (ІСЗ).

Схема розподілу балів:

Максимальна кількість балів за поточний контроль - 40.

Максимальна кількість балів за періодичний контроль - 20.

Максимальна кількість балів за індивідуальне самостійне завдання (ІСЗ) – 20.

Максимальна кількість балів за контрольну роботу - 20.

Детальний розподіл балів та критерії оцінювання подано в робочій програмі навчальної дисципліни.

Самостійна робота студента. Здобувачі вищої освіти повинні опрацювати теми, що заплановані для самостійної роботи. Над засвоєнням навчального матеріалу самостійна робота виконується у бібліотеці, навчальних аудиторіях і лабораторіях кафедри фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти, комп'ютерних класах університету, а також у домашніх умовах. Вона включає теоретичну підготовку з окремих тем курсу, що вивчаються в порядку

самостійної роботи, а також підготовку до практичних занять. До самостійної роботи відноситься: підготовка до лекцій, практичних занять. Результати самостійної роботи оцінюються під час поточного і періодичного контролю на лекціях і практичних заняттях.

У вивченні навчальної дисципліни передбачено перезарахування результатів неформальної освіти (деталі прописано у робочій програмі навчальної дисципліни).

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Навчальна дисципліна має практично-тренінгове спрямування та потребує відпрацювання практичних навичок із використанням різноманітних технологій. Присутність здобувачів на практичних заняттях, поточному та періодичному контролі є невід'ємною частиною загальної підсумкової оцінки. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І. І. Мечникова <http://onu.edu.ua>

Здобувач вищої освіти та лектор повинні дотримуватися академічної доброчесності згідно Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І. І. Мечникова <http://onu.edu.ua>

Політика щодо відвідування та запізнень: відвідування практичних занять є обов'язковим, запізнень не бажані. Бали за відвідування занять не нараховуються. Поважною причиною відсутності на заняттях вважається хвороба, що підтверджується довідкою від лікаря (лікарняним).

Мобільні пристрої: з дозволу викладача допускається використання смартфона, планшета або іншого пристрою з доступом до інтернет-мережі під час лекції або практичного заняття у випадках роботи з інформаційними джерелами та їх обговоренням.

Поведінка в аудиторії: дотримання правил внутрішнього розпорядку; активна, ділова та творча атмосфера.